

פרשת בראשית תשע"ז

ויתהלך חנוך את האלקים ואינו

לעי"נ חנוך בן חיים יוסף ז"ל

בראשית פרק ה

(ג) וַיְחִי אָדָם שְׁלֹשִׁים וּמֵאָת שָׁנָה וַיּוֹלַד בְּדַמּוּתוֹ כְּצַלְמוֹ וַיִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ שֵׁת: (ד) וַיְהִי יָמֵי אָדָם אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת־שֵׁת שְׁמֹנֶה מֵאֹת שָׁנָה וַיּוֹלַד בָּנִים וּבָנוֹת: (ה) וַיְהִי כְּלִימֵי אָדָם אֲשֶׁר־חִי תִשַׁע מֵאוֹת שָׁנָה וּשְׁלֹשִׁים שָׁנָה וַיָּמָת: ס (ו) וַיְחִי־שֵׁת חֲמֵשׁ שָׁנִים וּמֵאָת שָׁנָה וַיּוֹלַד אֶת־אֵנוֹשׁ: (ז) וַיְחִי־שֵׁת אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת־אֵנוֹשׁ שְׁבַע שָׁנִים וּשְׁמֹנֶה מֵאוֹת שָׁנָה וַיּוֹלַד בָּנִים וּבָנוֹת: (ח) וַיְהִי כְּלִימֵי־שֵׁת שְׁתַּיִם עֶשְׂרֵה שָׁנָה וּתְשַׁע מֵאוֹת שָׁנָה וַיָּמָת: ס (ט) וַיְחִי אֵנוֹשׁ תְּשַׁע מֵאוֹת שָׁנָה וַיְחִי אַחֲרָיו אֶת־קִינָן חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה וּשְׁמֹנֶה מֵאוֹת שָׁנָה וַיּוֹלַד בָּנִים וּבָנוֹת: (י) וַיְחִי אֵנוֹשׁ אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת־קִינָן שְׁבַע עָשָׂר שָׁנָה וּשְׁמֹנֶה מֵאוֹת שָׁנָה וַיָּמָת: ס (יא) וַיְחִי קִינָן אַרְבָּעִים שָׁנָה וּשְׁמֹנֶה מֵאוֹת שָׁנָה וַיָּמָת: ס (יב) וַיְחִי קִינָן שְׁבַע עָשָׂר שָׁנָה וַיּוֹלַד אֶת־מֶלְלָאֵל: (יג) וַיְחִי קִינָן אַחֲרָיו הוֹלִידוֹ אֶת־מֶלְלָאֵל אַרְבָּעִים שָׁנָה וּשְׁמֹנֶה מֵאוֹת שָׁנָה וַיּוֹלַד בָּנִים וּבָנוֹת: (יד) וַיְהִי כְּלִימֵי קִינָן עֶשֶׂר שָׁנִים וּתְשַׁע מֵאוֹת שָׁנָה וַיָּמָת: ס (טו) וַיְחִי מֶלְלָאֵל חֲמֵשׁ שָׁנִים וּשְׁשִׁים שָׁנָה וַיּוֹלַד אֶת־יֶרֶד: (טז) וַיְחִי מֶלְלָאֵל אַחֲרָיו הוֹלִידוֹ אֶת־יֶרֶד שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וּשְׁמֹנֶה מֵאוֹת שָׁנָה וַיּוֹלַד בָּנִים וּבָנוֹת: (יז) וַיְהִי כְּלִימֵי מֶלְלָאֵל חֲמֵשׁ וּתְשַׁעִים שָׁנָה וּשְׁמֹנֶה מֵאוֹת שָׁנָה וַיָּמָת: ס (יח) וַיְחִי־יֶרֶד שְׁתַּיִם וּשְׁשִׁים שָׁנָה וּשְׁמֹנֶה מֵאוֹת שָׁנָה וַיּוֹלַד אֶת־חֲנוֹךְ: (יט) וַיְחִי־יֶרֶד אַחֲרָיו הוֹלִידוֹ אֶת־חֲנוֹךְ שְׁמֹנֶה מֵאוֹת שָׁנָה וַיָּמָת: ס (כ) וַיְהִי כְּלִימֵי־יֶרֶד שְׁתַּיִם וּשְׁשִׁים שָׁנָה וּתְשַׁע מֵאוֹת שָׁנָה וַיָּמָת: פ (כא) וַיְחִי חֲנוֹךְ חֲמֵשׁ וּשְׁשִׁים שָׁנָה וַיּוֹלַד אֶת־מֵתוֹשֶׁלַח: (כב) וַיְתַהַלֵּךְ חֲנוֹךְ אֶת־הָאֱלֹהִים אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת־מֵתוֹשֶׁלַח שְׁלֹשׁ מֵאוֹת שָׁנָה וַיּוֹלַד בָּנִים וּבָנוֹת: (כג) וַיְהִי כְּלִימֵי חֲנוֹךְ חֲמֵשׁ וּשְׁשִׁים שָׁנָה וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת שָׁנָה: (כד) וַיִּתְהַלֵּךְ חֲנוֹךְ אֶת־הָאֱלֹהִים וְאֵינֶנּוּ כִּי־לִקַּח אֹתוֹ אֱלֹהִים:

(ח) והווי כל יומי שת תשע מאה ותרתי עסרי שנין ומית:
תרגום המיוחס ליונת
 (ח) והווי כל יומי שת תשע מאה ותרתי סרי שנין ומית:

וַיְחִי אָדָם שְׁלֹשִׁים וּמֵאָת שָׁנָה וַיּוֹלַד בְּדַמּוּתוֹ כְּצַלְמוֹ וַיִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ שֵׁת: (ד) וַיְהִי יָמֵי אָדָם אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת־שֵׁת שְׁמֹנֶה מֵאוֹת שָׁנָה וַיּוֹלַד בָּנִים וּבָנוֹת: (ה) וַיְהִי כְּלִימֵי אָדָם אֲשֶׁר־חִי תִשַׁע מֵאוֹת שָׁנָה וּשְׁלֹשִׁים שָׁנָה וַיָּמָת: ס (ו) וַיְחִי־שֵׁת חֲמֵשׁ שָׁנִים וּמֵאָת שָׁנָה וַיּוֹלַד אֶת־אֵנוֹשׁ: (ז) וַיְחִי־שֵׁת אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת־אֵנוֹשׁ שְׁבַע שָׁנִים וּשְׁמֹנֶה מֵאוֹת שָׁנָה וַיּוֹלַד בָּנִים וּבָנוֹת: (ח) וַיְהִי כְּלִימֵי־שֵׁת שְׁתַּיִם עֶשְׂרֵה שָׁנָה וּתְשַׁע מֵאוֹת שָׁנָה וַיָּמָת: ס (ט) וַיְחִי אֵנוֹשׁ תְּשַׁע מֵאוֹת שָׁנָה וַיְחִי אַחֲרָיו אֶת־קִינָן חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה וּשְׁמֹנֶה מֵאוֹת שָׁנָה וַיּוֹלַד בָּנִים וּבָנוֹת: (י) וַיְחִי אֵנוֹשׁ אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת־קִינָן שְׁבַע עָשָׂר שָׁנָה וּשְׁמֹנֶה מֵאוֹת שָׁנָה וַיָּמָת: ס (יא) וַיְחִי קִינָן אַרְבָּעִים שָׁנָה וּשְׁמֹנֶה מֵאוֹת שָׁנָה וַיָּמָת: ס (יב) וַיְחִי קִינָן שְׁבַע עָשָׂר שָׁנָה וַיּוֹלַד אֶת־מֶלְלָאֵל: (יג) וַיְחִי קִינָן אַחֲרָיו הוֹלִידוֹ אֶת־מֶלְלָאֵל אַרְבָּעִים שָׁנָה וּשְׁמֹנֶה מֵאוֹת שָׁנָה וַיּוֹלַד בָּנִים וּבָנוֹת: (יד) וַיְהִי כְּלִימֵי קִינָן עֶשֶׂר שָׁנִים וּתְשַׁע מֵאוֹת שָׁנָה וַיָּמָת: ס (טו) וַיְחִי מֶלְלָאֵל חֲמֵשׁ שָׁנִים וּשְׁשִׁים שָׁנָה וַיּוֹלַד אֶת־יֶרֶד: (טז) וַיְחִי מֶלְלָאֵל אַחֲרָיו הוֹלִידוֹ אֶת־יֶרֶד שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וּשְׁמֹנֶה מֵאוֹת שָׁנָה וַיּוֹלַד בָּנִים וּבָנוֹת: (יז) וַיְהִי כְּלִימֵי מֶלְלָאֵל חֲמֵשׁ וּתְשַׁעִים שָׁנָה וּשְׁמֹנֶה מֵאוֹת שָׁנָה וַיָּמָת: ס (יח) וַיְחִי־יֶרֶד שְׁתַּיִם וּשְׁשִׁים שָׁנָה וּשְׁמֹנֶה מֵאוֹת שָׁנָה וַיּוֹלַד אֶת־חֲנוֹךְ: (יט) וַיְחִי־יֶרֶד אַחֲרָיו הוֹלִידוֹ אֶת־חֲנוֹךְ שְׁמֹנֶה מֵאוֹת שָׁנָה וַיָּמָת: ס (כ) וַיְהִי כְּלִימֵי־יֶרֶד שְׁתַּיִם וּשְׁשִׁים שָׁנָה וּתְשַׁע מֵאוֹת שָׁנָה וַיָּמָת: פ (כא) וַיְחִי חֲנוֹךְ חֲמֵשׁ וּשְׁשִׁים שָׁנָה וַיּוֹלַד אֶת־מֵתוֹשֶׁלַח: (כב) וַיְתַהַלֵּךְ חֲנוֹךְ אֶת־הָאֱלֹהִים אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת־מֵתוֹשֶׁלַח שְׁלֹשׁ מֵאוֹת שָׁנָה וַיּוֹלַד בָּנִים וּבָנוֹת: (כג) וַיְהִי כְּלִימֵי חֲנוֹךְ חֲמֵשׁ וּשְׁשִׁים שָׁנָה וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת שָׁנָה: (כד) וַיִּתְהַלֵּךְ חֲנוֹךְ אֶת־הָאֱלֹהִים וְאֵינֶנּוּ כִּי־לִקַּח אֹתוֹ אֱלֹהִים:

דברי הימים א פרק א

(א) אָדָם שֵׁת אֵנוֹשׁ: (ב) קִינָן מֶלְלָאֵל יֶרֶד: (ג) חֲנוֹךְ מֵתוֹשֶׁלַח לִמְךָ: (ד) נֹחַ שֵׁם חָם וַיִּפֹּת:

משנה מסכת אבות פרק ה

משנה א / בעשרה מאמרות נברא העולם ומה תלמוד לומר והלא במאמר אחד יכול להבראות אלא להפרע מן הרשעים שמאבדין את העולם שנברא בעשרה מאמרות וליתן שכר טוב לצדיקים שמקיימין את העולם שנברא בעשרה מאמרות: משנה ב / עשרה דורות מאדם עד נח להודיע כמה ארך אפים לפניו שכל הדורות היו מכעיסין ובאין עד שהביא עליהם את מי המבול עשרה דורות מנח עד אברהם להודיע כמה ארך אפים לפניו שכל הדורות היו מכעיסין ובאין עד שבא אברהם וקבל עליו שכר כולם:

פירוש רבינו יונה על אבות

[א] **בעשרה מאמרות נברא העולם ומה תלמוד לומר -** מבראשית ועד ויכלו כתוב תשעה פעמים ויאמר ובראשית נמי מאמר הוא שנא' [תהלים ל"ג ו'] בדבר ה' שמים נעשו שאי אפשר שנבראו שמים וארץ אלא במאמר ומה תלמוד לומר והלא במאמר אחד יכול להבראות ר"ל מה בא ללמדנו. כשאמר כי בעשרה מאמרות נברא העולם. או פירושו מה תלמוד לומר שנבראו בעשרה מאמרות אלא כדי להפרע מן הרשעים שמאבדין במעשיהם העולם שהוא דבר גדול שנברא בעשרה מאמרות וכן מדת הדין עתיד להפרע מהן וליתן שכר טוב לצדיקים שמקיימין את העולם שנברא בעשרה מאמרות. שלא נברא העולם אלא לעשות בו הישר בעיני ה' והעושים כן מקיימין אותו: [ב] **עשרה דורות מאדם ועד נח להודיע כמה ארך אפים לפניו שכל הדורות היו מכעיסין לפניו עד שבא עליהם מי המבול -** ובא ללמדנו כי כאשר אתה רואה בדורות שבין אדם הראשון לנח שכלם הכעיסוהו במעשה ידיהם לרע להם והאריך אפו כל אותם הדורות ולסוף הביא עליהם מי המבול כי לא לעולם מאריך אפו כן תחשוב לגלותינו עיי הרומיים ולבל תאמר כמה ימים ושנים כי השיב חמתו מעל מלכות רומי ואנחנו בגלות הלעולם יאריך להם אפו כי ארך אפים הוא ידוע תדע כי לסוף ישלם להם כפעלם וכמעשה ידיהם ויגאלנו ויושיענו כי ארך אפים גדול הוא. אך באחרית הימים פוקד עונות ראשונים ומהר יקדמנו רחמיק כי דלונו מאד: **עשרה דורות מנח ועד אברהם -** ואמרו רבותינו כשמת נח היה אברהם אבינו בן חמשים ושמונה שנים אך כשתמנה התולדות תמצא עשרה דורות ביניהן כי אף על פי שנח האריך ימים עשרה דורות הם נחשבים להודיע כמה ארך אפים לפניו שכל הדורות היו מכעיסין עד שבא אברהם אבינו ולא אמרו בכאן עד שנפרע מהן כי אברהם אבינו מלא כל החסרונות ועשה טובה כנגד כל רעתם והצילם מן הפורענות אך נח לא יוכל להצילם כי לא היה צדיק כל כך למלא החסרונות ונטל שכר כלם. ואף על פי שלכל האדם יש להם חלק בגן עדן וחלק בגיהנם אם יזכה יטול חלקו בגן עדן אם נתחייב בדינו יטלנו בגיהנם. אבל מאחר שכלם נצטוו לעשות טובה וזה אינו עושה וחברו מקיים צווי וצווי עצמו מדת הדין נותנת שיטול חלקו וחלקו חברו בגן עדן ועל זה נטל אברהם אבינו שכר כלם וזהו שנאמר [תהלים קי"ט קכ"ו] עת לעשות לה' הפרו תורתך אם ראית דור שמתרשל מן התורה עסוק בה: ופשטיה דקרא עת לעשות בשביל ה'. ודומה לו אמרי לי אחי הוא כמו בשבילי. הפרו תורתך אחר שכלם מפירין תלמוד תורה יותר יש לי לעשות בשביל ה' משאר הדורות שחס ושולם שלא תשתכחה תורה מישראל. משל למלך שכל עבדיו בוגדים בו חוץ מאחד שבהם הלא באותו זמן צריך ללכת עמו באמת ובלבב שלם משאר הזמנים וגם כי כל ימיו יאהבנו המלך אהבה רבה. והרבה משאת שזה כמשאת כלם:

בראשית רבה פרשה כה סימן א

ויתהלך חנוך את האלהים ואיננו כי לקח אותנו אלהים, אמר ר' חמא בר הושעיא אינו נכתב בתוך טימוסן של צדיקים אלא בתוך טימוסן של רשעים א"ר איבו חנוך חנף היה פעמים צדיק פעמים רשע אמר הקדוש ברוך הוא עד שהוא בצדקו אסלקנו, א"ר איבו ברי"ה דנו בשעה שהוא דן כל באי עולם, אפיקורסים שאלו לרבי אבהו אמרו לו אין אנו מוצאין מיתה לחנוך, אמר להם למה, אמרו לו נאמרה כאן לקיחה ונאמרה להלן (מלכים ב ב) כי היום ה' לוקח את אדונך מעל ראשך, אמר להם אם ללקיחה אתם דורשים נאמר כאן לקיחה ונאמר להלן (יחזקאל כד) הנני לוקח ממך את מחמד עיניך, א"ר תנחומא יפה השיבן רבי אבהו, מטרונה שאלה את ר' יוסי אמרה לו אין אנו מוצאין מיתה בחנוך, א"ל אלו נאמר (בראשית ה) ויתהלך חנוך את האלהים ושתק, הייתי אומר כדבריך כשהוא אומר ואיננו כי לקח אותנו אלהים ואיננו בעולם הזה כי לקח אותו אלהים.

בראשית פרק ו פסוק ט

אֱלֹהֵי תוֹלְדֹת נֹחַ נֹחַ אִישׁ צַדִּיק תָּמִים הָיָה בְּדֹרֹתָיו אֶת־הָאֱלֹהִים הִתְהַלָּךְ־נֹחַ׃

רש"י

אלה תולדות נח נח איש צדיק - הואיל והזכירו ספר

בשבחו, א שנאמר (משלי י ז) זכר צדיק לברכה. דבר אחר ללמדך, שעיקר תולדותיהם של צדיקים מעשים טובים:

בדורותיו - יש מרבותינו דורשים אותו לשבח, כל שכן שאלו היה בדור צדיקים היה צדיק יותר, ויש שדורשים אותו לגנאי, לפי דורו היה צדיק, ואלו היה בדורו של אברהם לא היה נחשב לכולם: **את האלהים התהלך נח** - ובאברהם הוא אומר (יז א) התהלך לפני, (כד מ) אשר התהלכתי לפניו, נח היה צריך סעד לתומכו, אבל אברהם היה מתחזק ומהלך בצדקו מאליו: **התהלך** - לשון עבר, ה וזהו שמושו של למד בלשון כבד, משמשת להבא ולשעבר בלשון אחד, (שם יג יז) קום התהלך להבא, התהלך נח, לשעבר, (ש"א יב יט) התפלל בעד עבדיך להבא, (מלכים א ח מב) ובא והתפלל אל הבית הזה, לשון עבר, אלא שהיו שבראשו הופכו להבא: